

Ignacy Bieda

"Herz-Jesu-Verehrung heute?", Freidrich Schwehdimann, Regensburg 1974 : [recenzja]

Collectanea Theologica 45/3, 217-218

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Rückfrage nach Jesus, wydał Karl Kertelge, Freiburg im Breisgau 1974, Verlag Herder, s. 223.

Stare pytanie dotyczące historycznego Jezusa, mimo ślepych uliczek w jakich się w przeszłości znalazło, jest ciągle aktualne i stanowi przedmiot ożywionych dyskusji teologicznych. Chodzi bowiem ciągle o to, ile dokładnych danych historycznych możemy zdobyć o Chrystusie. Najważniejszą zaś zaś rzeczą w chwili obecnej jest jasne określenie drogi pozwalającej nam dotrzeć do historycznej osoby Zbawiciela, oraz ustalenie metody i dopuszczalności kryteriów, którym pod tym względem moglibyśmy zaufać. Egzegeza nie może się tutaj zadowolić tylko przedstawianiem nowotestamentowej kerygmy o Jezusie i określeniem jej normatywnego znaczenia, ale musi się zapytać o historyczne odnośniki tkwiące w kerygmie.

Książka *Rückfrage nach Jesus* jest próbą dania odpowiedzi na powyższe zagadnienie. Stanowi ona zbiór referatów wygłoszonych na zjeździe egzegetów z krajów języka niemieckiego, który się odbył w Wiedniu wiosną roku 1973. Punktem ciężkości tych referatów są trudności natury metodycznej w pytaniu o historycznego Jezusa. Referaty F. Hahna i F. Mussnera trudności te wypuklają i podsuwają sposoby ich przezwyciężenia. Kiedy u Hahna na czoło wysuwają się uwagi co do prachrześcijskich tradycji o Jezusie, to Mussner w wielkiej mierze wciąga do swej pracy założenia nowoczesnej nauki o języku i literaturze, zwłaszcza lingwistykę. Formułę *historyczny Jezus — Chrystus wiary* zastępuje formułą *Jesus i tekst*. W ścisłym związku z pytaniem o metodę wiąże się sprawa ustalenia uchwytnych kryteriów, pozwalających nam orzec, co jest historyczne. Tym zajmuje się referat F. Lentzen-Deisa, wykazując że do kryteriów należy podchodzić ciągle z krytyką samego historycznego pytania. R. Pesch i K. Kertelge zajmują się historycznością tradycji o męce Pańskiej (Pesch) i o cudach opisanych w ewangeliach (Kertelge). Wyraźnie widać, w jakim stopniu trudna jest droga analizy tego co historyczne, która jednak pozwala nam dotrzeć do historycznego Jezusa. Referat R. Schnackenburga wykazuje, że pytanie o historycznego Jezusa, mimo fragmentarycznych jeszcze możliwości i wbrew ograniczonej wiedzy historycznej w tej dziedzinie, pozwala nam uzyskać niewyczerpalne niemal dane odnoszące się do historii Jezusa, a posiadające kapitalne znaczenie dla teologii i Kościoła.

Wszystkie referaty uwydatniają, że podjęta aktualnie dyskusja nad historycznym Jezusem — tak w katolickiej, jak i w ewangelickiej teologii — nie zacieśnia się wyłącznie do „wytropienia” (*Aufspüren*) poszczególnych historycznych faktów z życia Jezusa, ale kładzie większy nacisk na samą metodę i na sensowność historycznego zagadnienia pod tym względem. Dlatego też książka *Rückfrage nach Jesus*, będąca 63 tomem serii *Quaestiones disputatae*, nie jest zbiorem tylko fragmentarycznych problemów i rozwiązań, ale wspólnym wysiłkiem egzegetów ukazuje drogę przybliżenia nam w miarę możliwości pierwotnego obrazu postaci Jezusa i Jego historii.

ks. Ignacy Bieda SJ, Warszawa

Friedrich SCHWENDIMANN SJ, *Herz-Jesu-Verehrung heute?*, Regensburg 1974, Verlag Josef Habel, s. 160.

Autor zajmujący się od lat nabożeństwem do Najśw. Serca Jezusowego, w przystępny sposób ujmując treść i przedmiot tego nabożeństwa, którym jest miłość Boga-Człowieka razem z Jego Sercem jako tej miłości — owszem całego wewnętrznego życia Zbawiciela — naturalnym symbolem i wyrazem. Takie przedstawienie kultu Bożego Serca posiada oparcie na Piśmie św., potwierdza je historia tego kultu począwszy od wieków średnich i zalecają je papieże (Klemens XIII, Pius VI, Pius IX, Leon XIII, Bene-

dykt XV, Pius XI, Pius XII, Jan XXIII, Paweł IV), którzy w tym nabożeństwie widzą środek zaradczy przeciw religijnym i moralnym bolączkom swoich czasów. Przechodząc następnie różne tradycyjne formy tego nabożeństwa, Schwendimann uzasadnia ich słusność, zgodność z soborową odnową liturgiczną oraz obecną aktualność. Przecież pełna miłości miłość do Boga dla ludzkości, osiągająca swój szczyt w Chrystusie a uczczenie tej miłości z naszej strony, którą symbolizuje Serce Jezusa, stanowi samą kwintesencję chrześcijańskiej pobożności. Autor krótko omawia trudności, na jakie kult ten dzisiaj napotyka, szczególnie zaś rozprawia się z zarzutem, że kult ten nie odpowiada dzisiejszemu człowiekowi. Jeżeli „dzisiejszy” chrześcijanin reaguje drażliwie (*heikel*) na „miłość Chrystusa”, to dotyczy to mówienia o niej w sposób sentymentalny, abstrakcyjny, operujący górnolotnymi frazesami. Zresztą, zaznacza Schwendimann, takie pojęcia jak „dzisiejszy chrześcijanin”, „dzisiejsza młodzież”, „dzisiejszy robotnik” itd. są pojęciami sztucznymi, będącymi w wielkiej mierze dowolnymi uproszczeniami socjologicznymi (*das sind Begriffe, die von einer willkürlichen, soziologischen Vereinfachung geprägt sind*, s. 138). Tymczasem mamy do czynienia z chrześcijanami żyjącymi „dzisiaj” i w tej właśnie bieżącej chwili miłość Wcielonego Słowa, uzmysłowana w Jego Sercu, musi pozostać dla nich czymś zasadniczym, podstawowym i ośrodkiem ich pobożności — „jeżeli ktoś nie kocha Pana, niech będzie wyklęty” (1 Kor 16, 23).

Istotną cechą kultu Bożego Serca jest nadto zadośćuczynienie i przebłaganie Boga za grzechy, które w czasach rosnącego zobojętnienia religijnego zalewają świat coraz to większą powodzią. Każdy zaś chrześcijanin mocą swego powołania ma obowiązek apostołstwa, a więc przeciwstawienia się grzechowi „zbroją Bożą”... „wśród wszelakiej modlitwy i błagania” (Ef 6, 13.19), którego nader wzniosłą formą jest nabożeństwo do Najśw. Serca Jezusowego, „Przebłaganie za grzechy nasze”. Formy tego nabożeństwa można i trzeba modyfikować, adaptując je do danej chwili i danego środowiska, ale nie można kwestionować sensu i treści tego nabożeństwa i tym samym jego aktualności. Książka napisana jest dobrze, przejrzysto i poprawnie pod względem teologicznym, chociaż czytelnikowi może się nasunąć pytanie, czy autor nie poświęca zbyt wiele miejsca i nie przywiązuje zbyt wiele wagi do objawień w Paray-le-Monial; mamy tu bowiem do czynienia z objawieniami prywatnymi, które są nie tylko uzasadnieniem nabożeństwa do Serca Jezusowego, ile raczej okazją do jego rozbudzenia.

ks. Ignacy Bieda SJ, Warszawa

Karl FRIELINGSDORF, *Lernen in Gruppen. Gruppendynamische Aspekte der Religionspädagogik und des Theologiestudiums*, Zürich-Einsiedeln-Köln 1973, Benziger Verlag, s. 267.

Demokratyzacja życia społecznego zwróciła uwagę na konieczność pewnej rewizji celów i zadań nauczania i wychowania tak szkolnego, jak i religijnego. Nie tyle ma ono za zadanie przekaz tradycji, wiedzy i norm, co kształtowanie samodzielnej osobowości, zdolnej do zaangażowania się, a zarazem wychowanie krytycznego i twórczego stosunku do zastanej rzeczywistości. Zadaniem staje się więc specyficznie podjęta socjalizacja. Ta zaś dokonuje się nie tyle w stosunkach między nauczycielem a uczniem, ile we właściwie kształtujących się grupach. Ponadto proces nauczania w wielkiej mierze jest dziełem komunikacji międzyosobowej, a ta zależy od bardzo wielu czynników psychospołecznych, jak również często nieuświadomionych uwarunkowań efektywnych, ukazujących się przede wszystkim w życiu małych grup. Wreszcie przy współczesnym przedłużaniu się dojrzewania społecznego wytworzyła się prawie odrębna „klasa społeczna” młodzieży o własnej kulturze i własnym etosie. Miejscem jej tworzenia się są znowu małe grupy nieformalne. Ich